

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA TASVIRIY FAOLIYATNING BOLA RIVOJLANISHIGA IJOBIY TA'SIRI

Nargiza Nurmatova

Farg'ona pedagogik mahorat markazi

“Boshlang'ich, maktabgacha va maxsus ta'lim”
kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tasviriyl faoliyat mashg'ulotlarini tashkil etishda innovatsion texnologiyalardan yanada kengroq foydalanish, bolalar ijodiy faoliyatiga yangi texnologiyalarni olib kirish va bu texnologiyalarni amalga oshirishda yangicha g'oyalar yaratish, bolalar imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib borilayotgan mashg'ulotlarni yanada samarali tashkil etish maqsadida zamon talablari darajasida innovatsion texnologiyalar o'rnini kengaytirish hamda bolalarni maktab ta'limiga davlat talablari darajasida tayyorlash maqsadida bolalarni ijodiy barkamollikka yetaklovchi texnologiyalarni amalda qo'llash masalalari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: MTT, tasviriyl san'at, faoliyat, estetik, rasm, applikatsiya, qobiliyat, ijodkorlik, rivojlanish, analiz, sentez, ruhiyl, jismoniy, rang tasvir.

Hayotimizda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan ta'lim-tarbiya tizimi haqida gapirganda, Abdulla Avloniy bobomizning dono fikrlarini takror va takror aytishga to'g'ri keladi: “Ta'lim-tarbiya – biz uchun hayot-mamot masalasidir” degan edi, Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev ham. Qaysi sohani olmaylik, biz zamonaviyl yetuk kadrlarni tarbiyalamasdan turib biron-bir o'zgarishga, farovon hayotga erisha olmaymiz. Bunday kadrlarni, millatning sog'lom genofondini tayyorlash, avvalo, maktabgacha ta'lim tizimidan boshlanishini muntazam ta'kidlab kelmoqdalar.

Bugungi kunda innovatsiyalarni rivojlantirish ta'limdagi strategik yo'nalishlardan biri ekanligi haqida bahslashish uchun asos bor. Innovatsion faoliyat an'anaviyl boshqaruv piramidasini o'zgartiradi. Pedagoglar va tarbiyalanuvchilar, tashkilot rahbarlari ularning kasbiyl ehtiyojlari va talablariga qaratiladi.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

Keling avvalo innovatsiya nima degan savolga javob izlaymiz. Innovatsiya bu yangi yoki takomillashtirilgan mahsulot yoki amalda qo'llaniladigan yangi yoki takomillashtirilgan texnologiyadir.

Innovatsion metodlarni tashkil qilishni rejalashtirgan pedagoglarga qo'yiladigan talablar quyidagilardir;

1. Vakolatdan foydalanish, tegishli tajriba va zarur ish qobiliyatiga ega bo'lish;
2. Erishilgan natijalarni yaxshilashga qat'iy intilish;
3. Innovatsiyalar butun jamoa o'quv faoliyatini yaxshilaydi degan intuitiv tasavvurga ega bo'lish;
4. Kasbiy mahoratga ega bo'lish, ushbu faoliyatga turtki beruvchilarning "kuchi";
5. Ilmiy faoliyat bilan shug'ullanish;
6. Ijodkorlikka, tavakkal qilish qobiliyatiga, tashabbuskorlikka ega bo'lishdir.

Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni intellektual, ta'limiy, axloqiy, estetik va jismonan har tomonlama rivojlantirish uchun shart-sharoitlarni yaratish hamda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini zamonaviy talablar bilan uyg'un shaklda tashkil qilishning mavjud tartibini qayta ko'rib chiqishni hamda maktabgacha ta'lim tizimida tasviriy faoliyat mashg'ulotlarini yanada yangi g'oyalar bilan boyitish va bu g'oyalarni keng targ'ib etishni talab qiladi. Bunda bolalarda ijodiy fikrlash, yangiliklar yaratish, yangi g'oyalarni kashf etilishiga hamda vatanga muhabbat hissini, oilaga, o'z xalqining milliy, tarixiy, madaniy qadriyatlariga hurmat, tabiatga nisbatan mehr va ehtiyotkorona munosabatni shakllantirishga qaratilishi lozim.

Ta'lim tashkilotini rivojlantirish uchun majburiy jalb etish va bosim emas, balki pedagoglarning haqiqiy, ijodiy salohiyati: o'sishi, kasbga bo'lgan munosabati va tarbiyalanuvchilarning potentsial imkoniyatlarini ochib berish qobiliyati uchun innovatsion metodlardan foydalaniladi.

So'ngi yillarda ta'limni yangilash jarayoni barcha ijtimoiy-faol shaxslar tomonidan tashkil etiladi. Binobarin, uni loyihalash, ishga tushirish va qo'llab-quvvatlash innovatsion faoliyat tashkilotchilarining fan yutuqlari va jamiyat ehtiyojlariga qay darajada tayanishi samaraliroq bo'ladi. Hozirgi vaqtda innovatsion faoliyat sohasiga nafaqat alohida maktabgacha ta'lim tashkilotlari va innovatsion tarbiyachilar, balki

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

deyarli har bir maktabgacha ta'lim tashkiloti kiradi; innovatsion o'zgarishlar tizimli bo'lib bormoqda.

Tasviriy faoliyat—bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishning bir qismi sifatida ta'lim jarayonida muhim o'rin egallaydi. Shu bilan birga tasviriy faoliyat mashg'ulotlari u xilma-xil faoliyat va mashg'ulotlar turlari bilan bog'liq bo'lishi muhimdir. Maktabgacha ta'lim tashkiloti dagi tarbiyaviy ish bolalarning har tomonlama rivojlanishi, ularda turli qobiliyatlarning shakllanishi uchun xizmat qiladi. Barcha faoliyat turlarining bog'liqligi bolalarda kuzatuvchanlik, qiziquvchanlik, fikrlash, xayol, estetik his-tuyg'u, badiiy did, shu bilan birga, axloqiy sifatlar, mehnat qilish xohishi va ko'nikmasi, boshlangan ishni oxiriga yetkazish, qiyinchiliklarni yengishhissining rivojlanishiga imkoniyat yaratadi. Bolalar bilan tasviriy san'at mashg'ulotlarida o'tkaziladigan suhbatularda rasrn chizishga, loydan buyum yasashga qiziqishlarini uyg'otishi zarur.

Maktabga bolalarni tayyorlashda tasviriyfaoliyat katta ahamiyat kasb etadi. Rasm, loy, qurish materiallari bo'yicha bilim, malakalarini egallash maktabda tasviriy faoliyat darslari va mehnat darslarini muvaffaqiyatli egallashlariga asos bo'ladi. Ularni o'quv faoliyatiga tayyorlaydi: pedagogni tinglashga, uning ko'rsatmalarini bajarishga o'rgatadi. Tasviriy faoliyatning boshqa faoliyatlar bilan o'zaro bog'liqligini tushuna boradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rasm chizishga o'rgatish bolalarning 3 yoshidan boshlanadi. Bu davr-bolalarni tasviriy faoliyatga tayyorlash davri hisoblanadi. Bu davrda bolalar qalamni ushlash va qog'oz ustida yuritishga o'rganishadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotiga kelgan yangi bola hali qalamni to'g'ri ushlashni bilmaydi, tarbiyachi bolalarni asta sekin qalamni to'g'ri ushlashga odatlantiradi, bu jarayonda bolani bajarayotgan ishi emas, balki qalamning harakati, bolaning qalamni to'g'ri ushlay olish ko'nikmasining shakllanayotgani, qalam bilan qog'oz ustida izqoldirishi qiziqtirish kerak. Qalam bilan to'g'ri turli xil shtrixlar, nuqtalar chizadi, qog'oz betida turli harakatlar qiladi, keyin sodda chiziqlar asta sekin murakkablashadi. Mana bu tasviriy faoliyatning texnologiyasining rivojlanish davri hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida olib boriladigan tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida materialdan tartibli foydalanishga, ularni toza saqlashga, faqat zarur materiallardan hamda ularni ishlatish yo'llarini rejalashtirishga o'rganadilar.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

Bolalar tasviriyl faoliyat mashg'ulotlarida ular uchun yangi bo'lgan predmetlar bilan tanishish ularda ulkan qiziqishni uyg'otadi. Bu faoliyatlar bolalarda diqqatni va ko'rish xotirasini rivojlantiradi. Shunday qilib, tasviriyl faoliyatlarda bolalardagi badiiy did va ijodiy qobiliyatlar o'sadi va bu orqali maktabda o'qishga tayyorlanib boriladi. Chunki bolalar predmetlar bilan uzviyl bog'lanadilar, ularning o'ziga xos sifatlari, shakllari, yasali sh texnologiyalari ranglar uyg'unligi, katta-kichikligi bilan tanishadilar, ularni farqini, xususiyatlarini, o'xshashligini aniqlaydilar, bu esa, bolalarni sensor tarbiyaning rivojlanishiga ularda ko'rgazmali, obrazli, ijodiy fikr yuritishga imkon beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotida tasviriyl faoliyat mashg'ulotlarini rejalashtirish va hisobga olish zarur. Tasviriyl faoliyat – bu bolalarni o'z oldiga qo'ygan maqsadlarini bajarishda tinmay mehnat qilishga undovchi faoliyatdir. Tasviriyl faoliyat bolalarga estetik tarbiya berishning asosiy vositasi hisoblanadi. Har bir predmetning katta-kichikligini, rangini, shaklini, fazoda joylashishini ajratish bu estetik sezgining bo'laklari hisoblanadi. Bolalarda estetik sezgining rivojlanishi – rangi, ritmi, proporsiyani chuqurroq sezish bilan bog'liqdir. Maktabgacha ta'lim tashkilotida tasviriyl faoliyat bo'yicha ishlarni rejalashtirishda asosiy tamoyili, bu tasviriyl faoliyatni ta'lim-tarbiyaviyl ishning eng muhim bo'limlaridan biri sifatida qarash hisoblanadi. Tasviriyl faoliyat bo'yicha ishni ma'lumbir vaqtga rejalashtirishda, shu davrda faoliyatning boshqa turlari bo'yicha amalga oshiriladigan ta'lim tarbiyaviyl ishlarni ham nazarda tutmoq lozim. Tasviriyl faoliyat bo'yicha mashg'ulotlarni rejalashtirishda, albatta tasviriyl faoliyat mashg'ulotlari o'rtasida o'zaro bog'liqlikni hamhisobga olmoq zarurdir.

Tasviriyl faoliyatning har bir turi o'ziga xos vazifalarni hal etadi, ammo qanday bo'lsa-da, ularni bir yo'nalish, maqsad bo'yicha (tevarak-atrof, hayotning xilma-xil, o'ziga xos ko'rinishlardagi tasviri) birlashadilar. Tasviriyl faoliyat bo'yicha ishni rejalashtirishda tarbiyachi, albatta har bir turdagi mashg'ulotlar soniga qat'iy rioya qilishi lozim. Tasviriyl faoliyat bo'yichamashg'ulotlarni rejalashtirish, yuqoridagilardan tashqari, mashg'ulot qanday materiallar bilan o'tkazilsa, maqsadga muvofiq bo'lishini ham tarbiyachi nazarda tutmog'i lozim.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

Tasviriy faoliyat mashg'ulotlari – bu rasm chizish, loy, applikatsiya, qurish-yasash mashg'ulotlaridir. Bu mashg'ulotlar maktabgacha ta'lim tashkilotining barcha guruhlarida aniq bir vaqtda, kun tartibi asosida uyushtiriladi.

Hamma mashg'ulotlar uch qismga bo'linadi:

- mashg'ulotning boshlanishi – topshiriqni tushuntirish;
- mashg'ulotning borishi – topshiriqni bolalar tomonidan bajarilishi;
- mashg'ulotning yakuni – bolalar bilan bajarilgan topshiriqni tahlil qilish.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rasm faoliyatini san'at markazlarida rejalashtiriladi.

XULOSA Xulosa qilib aytganda, rasm chizish, loydan buyumlar yasash va applikatsiya bular faoliyat turlari, ularning asosiy vazifasi tevarak-atrofni obrazli aks ettirish hisoblanadi. Tasviriy faoliyat bolalarni ongli tomondan tarbiyalashda katta ahamiyat kasb etadi. Bola birorta predmetni chizish yoki yasash uchun albatta xotirasiga suyanadi, chunki yangi predmet bilan oldindan tanishadi yoki kuzatib chiqadi, uning shakli, katta-kichikligini, qismlarining joylashishi, rangni bilib oladi. Bu jarayonda xotirada saqlash, idrok etish, fikrlash, ko'rish, sezish, qo'l harakatlari ishtirok etmay qolmaydi. Bolalar predmet va hodisalarni kuzatishadi va ko'rib chiqishadi. Predmet bilan tanishish jarayonida predmetni katta-kichik guruhlarga bo'lib, uning shaklini o'zgartirib, rangini turli-tumanligi bilan tasvirlaydilar. Shuningdek, tasviriy faoliyat jarayonida bolalar turli xil material (qog'oz, bo'r, bo'yoqlar) bilan ularning o'ziga xos xususiyatlari, ular bilan ishlash texnikasi bilan tanishadilar, bu esa bolalarning aqlan o'sishiga, yangi bilimlarni o'zlashtirishiga sabab bo'ladi. Tasviriy faoliyat jarayonida bolalarda irodaning sifatleri-boshlagan ishini oxiriga yetkazish, oldiga maqsad qo'yib, o'shani bajarishga tomonitilish, qiyinchiliklarni yengish, o'rtoqlariga yordamlashish kabi xususiyatlar tarbiyalanadi. Jamoa ishini yaratish jarayonida bolalarga bir-biriga yordam, kelishib ishlash kabi sifatlar tarbiyalanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari. Toshkent 2018 yil (Maktabgacha ta'lim vazirligi)

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th June 2025

2. Mamirova Z.U., Niyozova G.B. "Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat mashg'ulotlarida ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish" Science and Education" Scientific Journal January 2021 / Volume 2 Issue 1
3. .Sodiqova Sh.A. "Maktabgacha pedagogika". T.: Tafakkur bo'stoni, 2013
4. Nurmatova M.Sh. Xasanova Sh.T. "Rasm buyum yasash va bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi". "Cho'lpon", T.:2010y.
- 5.T.N.Toshtemirona "Maktabgacha ta'lim-tarbiyani tashkil etish" Kamolot nashriyoti. Buxoro 2022-yil. UO'K: 372.8 BBK: 74.2.1
5. "Pedagogika tarixi". Qo'llanma. T., "O'qituvchi" 1996 yil
6. KOUCHING TEXNOLOGIYASI - PEDAGOGIK KOMPETENTSIYANI OSHIRISH SHAKLI SIFATIDA Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences VOLUME 2 | ISSUE 12 ISSN 2181-1784 Scientific Journal Impact Factor SJIF 2022: 5.947 Advanced Sciences Index Factor ASI Factor = 1.7